

og *Audun Dybdahl*. Flere af kapitlerne i denne rapport behandler mere metodiske problemer, bl. a. anvendes et helt kapitel på tiendepengeskatten 1520/21, en af de mest omstridte kilder til ældre norsk bebyggelseshistorie; i den norske rapport hæfter man sig endvidere ved den fyldige omtale af de lokalhistoriske arbejder, der spiller en så betydningsfuld rolle for specielt den norske ødegårdsforskning. Disse arbejder behandles dels i et selvstændigt kapitel, dels vedføjes den norske rapport en kommenteret oversigt over de vigtigste lokalhistoriske arbejder fra nyeste tid. I den sidste rapport behandler *Lars-Olof Larsson* for Sveriges vedkommende to centrale problemer, nemlig bebyggelses- og afgiftsudviklingen, mens han i et afsluttende afsnit sammenfatter den aktuelle forskningssituation i Sverige.

Det er således et væld af forskellige emner, der tages op til behandling i disse forskningsrapporter. Man hæfter sig dog især ved to ting, dels den stærke vægt, der lægges på de metodiske spørgsmål, og dels de implicite forhåbninger, der i flere af rapporterne knyttes til et tværvidenskabeligt samarbejde. Specielt på sidstnævnte punkt har Ødegårdsprojektet i sit fortsatte arbejde gjort store landvindinger. På grund af deres alsidighed vil disse forskningsrapporter ikke blot være af interesse for historikere, der specielt arbejder med egentlig ødegårdsforskning, men de kan også tjene som en nyttig introduktion til mange sider af den økonomiske udvikling i Skandinavien i middelalderen.

Per Raslow

Ingeborg Gloersen: Kongespejlet og Las siete Partidas. Universitetsforlaget, Oslo-Bergen-Tromsø, 1972. 108 s.

Siden Ole Worms »Epistolae« (1641) har forskningen været optaget af spørgsmålene om, hvornår »Kongespejlet« er blevet til, og hvem forfatteren er. Den mest standhaftige dateringsteori har været, at værket måtte være hjemmehørende i kong Sverres tid, selv om allerede Luxdorph rejste tvivl herom; denne tvivl er senere blevet bestyrket af en række historikere. Endnu i 1952 hævdede E. Vandvik, at »Spejlet« var blevet til i 1100-tallet, mens J. Schreiner gik ind for, at skriftet skulle ses i sammenhæng med det spændte forhold mellem kongemagten og ærkebisp Einar i slutningen af 1250'erne. Schreiner anførte, at dets tanker hverken var nye eller originale, og mente, at det måtte være en forskningsopgave at analysere dets politiske ideologi på international baggrund.

Schreiners elev Ingeborg Gløersen har i sin »hovedoppgave« fra 1967 påvist, hvor rigtig hans opfattelse var. I en lille, stofmættet afhandling har hun studeret det vældige spanske lovværk »Las siete Partidas«, som Alfons X den Vise lod udarbejde i årene 1256–1263/65. Kongens broder Filip havde studeret i Paris i flere perioder og der stiftet bekendtskab med den lærde kreds af mænd, som omgav Ludvig IX, og som blandt andre talte Vincens af Beauvais. Inspirationen til det spanske lovarbejde skal utvivlsomt søges her.

Meget i det norske og spanske skrift er fælleseuropæisk tankegods, men i Norge må man have haft et ret dybtgående kendskab til dele af det spanske lovkompleks og dets tanker om den absolutte kongemagt. Dette gælder især »Partida II« (1257), der indeholder en filosofisk redegørelse for monarkiet og dets idégrundlag. Ingeborg Gløersen gengiver de spanske tekster på originalsprog og i oversættelse, redegør for kildeforhold m. m. og sammenholder uddragene med de tilsvarende afsnit af »Spejlet«. Meget koncist klarlægger hun de store ligheder og belyser og forklarer afvigelserne i en række kapitler om kongemagtens supremati, lydighedsbegrebet, kongeidealet, dens kgl. domsmyndighed og stænderordningen.

Håkon Håkonsons saga beretter om de diplomatiske forbindelser mellem Norge og Spanien i 1250'erne, som bl. a. resulterede i, at Håkon i 1257 gav sit samtykke til, at hans datter Kristina blev gift med prins Filip. På bruddefærdens til Spanien blev hun ledsaget af en række gejstlige og verdslige nordmænd, som må have stiftet bekendtskab med »Partida II«, som netop var færdiggjort. Navnlig i »Kongespejlet«'s sidste del ses det, hvilken indflydelse »Las siete Partidas« har haft på norsk grund. »Kongespejlet« skulle herefter kunne dateres til tiden mellem 1257 og 1258/59. Skriftets forfatter er stadig ukendt.

Norges almenvitenskapelige forskningsråd har støttet udgivelsen af Ingeborg Gløerens lille, fine studie; måtte hun få lejlighed til at uddybe nogle af de givtige temaer, som hun har anslået.

Jørgen Qvistgaard Hansen

Halvdan Koht: Norsk bondereising. Førord av Reidar Almås. Sosialistiske klassikere. Pax forlag, Oslo, 1975. xvi + 379 s. N.kr. 40.

Den efterfølgende notits kan af indlysende grunde ikke give en virkelig anmeldelse af Kohts bog, vel nok hans hovedværk; den må nøjes med at gøre tidsskriftets læsere opmærksom på, at den nu atter er tilgængelig (selvom man krymper sig ved at godtage omslagets etikette »billigbogsudgave«). Ny er derimod Reidar Almås' meget velskrevne og kyndige indledning, der forsøger at redegøre for bogens hovedsynspunkter og for Kohts historiografiske placering. Almås fastslår omhyggeligt, at værkets grundsynspunkt, at målet for bøndernes og arbejdernes kamp gjaldt den parlamentariske overtagelse af statens magtapparat, strider mod de ortodokse doktriner; »både bønderne og arbejderne må nok føre klassekamp, men målet for denne kampen er (*i Kohts udlægning*) ikkje slik både Marx og Lenin hevda å knuse det borgarlege statsapparatet. I staden skal underklassane vekse inn i dette apparatet, ta det over for sine formål« (s. xiv).

I overensstemmelse med Ottar Dahls undersøgelser betoner Reidar Almås kombinationen af materialistiske og nationalistiske elementer i Halvdan Kohts historiesyn og påpeger, at »det er meir rett å seie, at Koht førte vidare Ernst Sars' nasjonaldemokratiske historietradisjon« (s. xii). I tråd hermed betoner Almås (s. xvi) »den nødvendige og sjølsagte kritiske distanse« til Koht, men fra historiografiske synspunkter kunde man nok føje til, at Kohts hovedsynspunkt også synes at indeholde genklange (stadig i slægt med Sars' motiver) af positivismens og Herbert Spencers udviklingsteorier, forestillingerne om, at hver enkelt samfundsgruppe, kirken, adelen, borgere og bønder (arbejderne er vanskelige at placere i denne sammenhæng) træder ind i statsapparatet i det fremadskridende historiske forløb, når der funktionelt er behov for den, og når den funktionelt er i stand til at udfylde sin historiske mission i den ligeledes progressive demokratiseringsproces.

E. Ladewig Petersen

Jørn Sandnes: Ødetid og gjenreisning. Trøndsk busetningshistorie ca. 1200–1660. Skrifter utgitt af Nordisk Agrarhistorisk Forskergruppe 1. Universitetsforlaget, Oslo-Bergen-Tromsø, 1971. 385 sider.

Interessen for lokalhistorie indtager en fremtrædende position i norsk historieforskning. Sandnes' bog, for hvilken han i 1971 fortjent erhvervede doktorgraden, føjer sig smukt ind i den lange række af lokalhistoriske arbejder. Bogens hovedemne er udviklingen i bebyggelse, befolkning og produktion i Trøndelag samt sammenhængen mellem på den ene side